

HANDLINGSPLAN

BARNEHAGE

MOT MOBBING

FOR MARITIPPEN BARNEHAGE

”ELLE, MELLE, DEG FORTELLE.....
SNIPP, SNAPP, SNUTE DU ER UTE”

VISJON: LEK OG LÆR I TRYGGJE OMGIVELSER

Lisa Aisato

**DET DU TROR OM MEG, SLIK DU ER MOT MEG,
HVORDAN DU SER PÅ MEG, HVA DU GJØR MOT MEG,
SLIK BLIR JEG**

M.JENNES

Innledning

Ingen barn skal mobbe eller bli mobbet i barnehagen. Barns opplevelse av seg selv og sin egenverdi utvikler seg i samspill med omgivelsene. Mobbing er alvorlig fordi det har store personlige konsekvenser. Barn som utsettes for mobbing fratras både livsmot og verdighet. Forskning viser at både barn som mobber og barn som har opplevd mobbing har en forhøyet risiko for å utvikle psykiske vansker senere. Arbeidet med å forebygge mobbing, marginalisering og utenforskap starter derfor allerede i barnehagen.

Maritippen barnehage skal handle raskt og ta de grep som er nødvendige for at eventuell mobbing opphører.

Samarbeid med foresatte står sentralt i det miljøskapende og mobbeforebyggende arbeidet i barnehagen. Aktiv medvirkning og godt samarbeid med foresatte er avgjørende dersom mobbing oppstår.

Lowverk og sentrale føringer

- FN`s konvensjon om barns rettigheter av 20.november 1989 (barnekonvensjonen)
- Lov om barnehager §§1, 3, og §§ 41-43 (trer i kraft 1.1.2021)
- Kunnskapsdepartementet (2017) Rammepplan for barnehagens innhold og oppgaver
- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 5, krav til dokumentasjon
- Utdanningsdirektoratet (2012) Barns trivsel – voksens ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen
- Om barnehage og mobbing Lund, I., Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D. Ø., Kovac, B. V., & Cameron, D. L. (2015). Hele barnet hele løpet: Mobbing i barnehagen: Forskningsrapport 2015.

Definisjon på mobbing

«Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/ eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i felleskapet og muligheten til medvirkning». (Ny definisjon av mobbing v/ Lund, Kovac, Helgeland 2017).

Hva er mobbing?

Det er tre hovedformer for mobbing:

- verbal mobbing (si stygge ting ...)
- fysisk mobbing (slå, sparke ...)
- utestengelse (et barn holdes utenfor ...)

I barnehagen kan mobbing gjøre seg gjeldende ved at et barn har en egenopplevelse av å bli stengt ute fra leken, ikke bli akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort eller manipulert, eller at voksne ser og opplever denne type atferd i miljøet.

Det kan noen ganger være vanskelig å skille mellom erting og mobbing, men erting som foregår over tid er mobbing. Det dreier seg med andre ord ikke om enkeltstående handlinger som inngår som en del av det å være menneske, eller om barn som en gang imellom ikke blir med i lek. Det handler om negative mønstre som foregår over tid og hvor det er ubalanse i styrkeforholdet.

Barnehagens klima

Den kanskje aller viktigste innsatsen for å motvirke mobbing er det generelle arbeidet med å skape et godt og trygt miljø. Mobbing kan forebygges ved at kompetente voksne legger til rette for utvikling av gode sosiale ferdigheter, og skaper et aksepterende miljø med et godt og åpent foreldresamarbeid. De ansatte må være oppmerksomme på det enkeltes barns trygghet, trivsel og samspill i barnegruppa.

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet» (Rammeplan for barnehagen, 2017, s 9).

Barn er avhengig av å ha voksne som er til stede og er observante. Personalet må reflektere rundt mobbing i barnehagen og tema må være på dagsorden jevnlig. Refleksjon rundt de voksnes tilstedeværelse og organisering av barnehagedagen er viktig.

«Barnehagens indre kultur, relasjoner mellom menneskene og holdninger påvirker barnehagens læringsmiljø. Det gjør også forventningene som stilles til barn og barnehagen. Barn som blir mobbet og som mobber andre må derfor sees i forhold til de relasjonene og den sammenhengen de befinner seg i» (Lund, et.al.2015)

Det er alltid de voksnes ansvar at barna trives

«Arbeid mot mobbing handler først og fremst om den tydelige voksne med et varmt hjerte og et klart hode!» (Lund, 2014).

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring (Rammeplan for barnehagen, 2017, s 19).

Det er alltid de voksne som har ansvaret for relasjonene i barnehagen. De er ansvarlige for at alle barn opplever at de er viktige, at de blir sett og hørt og at de får være med i lek. De voksne har et stort ansvar i barnehagens forebyggende arbeid mot mobbing. Det viktigste for å forebygge og oppdage mobbing er å ha medarbeidere som våger å se mobbingen som foregår.

«Det er alltid voksnes ansvar å ta mobbing på alvor, gi støtte og veiledning slik at barn opplever tilhørighet og får være en del av leken og fellesskapet.» (Lund, 2015).

Rammeplanen fastslår at personalet skal:

- støtte barn i å sette egne grenser, respektere andres grenser og finne løsninger i konfliktsituasjoner
- forebygge og stoppe diskriminering, mobbing og krenkelser og hindre uheldige samspillsmønstre

Små barn som har en begynnende mobbeatferd, har økt risiko for å fortsette med dette videre i livet. Voksne har ansvar for å lede barn inn på gode spor og de voksnes holdning til mobbing har svært stor betydning.

De voksne skal støtte og styrke barna som blir utsatt for mobbing, men de skal også ivareta barna som mobber og utfører negative handlinger. Disse barna skal også inkluderes og hjelpes inn i fellesskapet, få venner, være venn, leke og delta i aktiviteter på lik linje med andre barn. Det er de voksne som har ansvar for at mobbingen ikke fører til utestenging og stigmatisering av barn som har utført de negative handlingene.

Sosial kompetanse og lek

Vår kultur og barnehagelivet i særdeleshet, er svært opptatt av verdien av vennskap. Å finne en god venn og å kunne være en god venn er sentrale mål for barnehagens arbeid med sosial kompetanse (Utdanningsdirektoratet, 2012).

En av barnehagens mange viktige oppgaver er å hjelpe barn å utvikle gode holdninger, tilegne seg ferdigheter og få kunnskap om seg selv og andre. Dette er grunnlaget for god

samhandling og utvikling av sosial kompetanse. De voksne må lære barna gode mestringsstrategier, og støtte barna når relasjoner utfordres. Barna trenger voksne som hjelper dem med å regulere og korrigere adferd slik at ikke innagerende- eller utagerende adferd blir et mønster.

[Lek og vennsksrelasjoner er viktig for barns trivsel og forebygger mobbing i barnehagen \(Lund et al. 2015\).](#)

For å forstå mobbing i barnehagen, og iverksette tiltak i det forebyggende arbeidet, må personalet ha kunnskap om lek og vennskap.

Lek og vennskap, og opplevelsen av å være en del av et fellesskap er viktig for alle barn. Vennsksforhold kan være en beskyttende faktor i forhold til mobbing, og det er derfor viktig å ha fokus på lek og vennerelasjoner. Barns adferd kan være medvirkende til om de blir valgt eller ikke valgt til lek.

Et av barndommens særpreg er samspill i lek, der initiativ, fantasi og engasjement kan finne sted. Leken skal ha en framtrødende plass i barnehagen fordi den har en særlig egenverdi og er en viktig del av barnekulturen. Et trygt og inkluderende miljø i barnehagen er grunnleggende for at barn utfolder seg i lek.

Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

Aktiv deltakelse i barns lek og hverdag vil gi innblikk i barnas verden, og fokuset flyttes fra å være kontrollerende til å bli en observerende deltaker. Mobbing i barnehagen stoppes av aktivt deltakende og tilstedeværende voksne som griper inn.

«Vennskap bidrar til en følelse av deltakelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning. Opplevelser sammen med andre barn kan være veien inn i nye vennskap. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling.» (Utdanningsdirektoratet, 2012)

Kommunikasjon i barnehagen

I all kommunikasjon er det viktig å huske på at vi kommuniserer både verbalt og ved bruk av kroppsspråk. De yngste barna i barnehagen og barn som ikke har et godt verbalt språk, kommuniserer og forstår mye gjennom aktiv bruk av kroppsspråk og mimikk. Voksne i barnehagen må være oppmerksom på kommunikasjonssignalene til barna slik at vi ikke bidrar til krenking av barn.

«Å bli møtt med forståelse når en uttrykker egne intensjoner, enten verbalt eller med kroppsspråk, er en viktig forutsetning for individers selvfølelse, mentale helse og samhandling med andre.» (Utdanningsdirektoratet, 2012).

Mangelfull verbal kommunikasjon kan føre til konflikter. Å arbeide aktivt og systematisk med språk i barnehagen er derfor en god strategi for å skape relasjoner og oppnå smidig og positivt samspill mellom barna i samvær og lek. Gode språklige ferdigheter bidrar til bedre konfliktløsning og er en viktig inngang til å bli en populær lekepartner.

Gjennom aktiv deltakelse kan de ansatte synliggjøre alle barn og deres sterke sider. De voksne som setter positivt fokus med å fremsnakke enkeltbarn fremmer barns status i gruppen. Det er viktig å se etter det som er bra med det enkelte barnet og se etter suksesser. Alle er ulike, og det er positivt med et mangfold. Dette må kommuniseres av de voksne. Alle er gode i noe, men ingen er gode i alt.

De gode voksne arbeider bevisst med språkstimulering gjennom hele dagen – i lek, stell, garderobe og under et godt måltid. Fokus på dialog og samspill er viktig for barnas språkutvikling. Bruk av åpne spørsmål i samtale med barna, samtidig som man er aktivt lyttende, bidrar til at barna føler seg sett, hørt og inkludert.

Med anerkjennelse som grunnfundament har den enkelte voksne, både blant de ansatte og foreldre det redskapet som trengs for å skape mobbefrie barnehager (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Barnehagen kan ikke arbeide med verdier og holdninger alene. Det forventes at foresatte vil samarbeide med barnehagen om forebygging av mobbing og krenkende atferd. Foresatte må derfor involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema mobbing, krenkende atferd og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter.

Det å bli sett, møtt, anerkjent og respektert, innebærer gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem. Alle barn og foresatte skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet, hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger.

Foresatte er barnas viktigste rollemodeller og må være varsomme med hva de sier og uttrykker, når barn er til stede.

Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldreutvalget og samarbeidsutvalget.

På individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring (Rammeplan for barnehagen s 29).

Foresatte bidrar til forebyggende arbeid ved å:

- hilse på, snakke med alle barn, om mulig invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap

- snakke positivt om andre barn, foresatte, personalet og barnehagen. Melde fra til barnehagen, dersom det oppdages erting/mobbing blant barna
- gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser
- følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen

Mobbing og begynnende mobbeatferd kan være vanskelig å oppdage. Personalet må ha felles forståelse for hva mobbing og krenkende atferd innebærer. Det er viktig å være observant på endringer av barns atferd. Det kan være tegn på at noe er galt. Et tett samarbeid mellom barnehage og hjem gjør det lettere å fange opp endringer i barns atferd.

Tiltak når mobbing oppdages

Barnehagen og barnets hjem har et felles ansvar for å forebygge mobbing. Det må være en lav terskel for å melde fra til barnehagen dersom foreldre opplever endret adferd eller mistriksel hos barnet. Alle henvendelser fra barn, foresatte eller andre om antatt mobbing, skal tas alvorlig. Tiltak må rettes mot enkeltbarn, gruppen og mot hele miljøet

§ 42 Pålegger at alle som jobber i barnehagen skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Ved mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal det straks meldes ifra (**alle ansatte i barnehager har en aktivitetsplikt**). Styrer skal melde fra til barnehageeier i alvorlige tilfeller. Loven plikter ansatte til å undersøke saken snarest og det skal lages en **skriftlig plan** med tiltak. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

§ 43 (skjerpet aktivitetsplikt)

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer

Ansvarsfordeling

Voksenrollen

- Foreldresamtaler
- Det lages en egen tiltaksplan og oppfølgingsplan
- God kommunikasjon og informasjon mellom involverte parter

Barna i barnehagen

- Barnesamtaler
- Lær barnet å reagere når de opplever krenkende adferd
- Bekreft barnet positivt når det sier ifra om at andre, eller det selv blir plaget
- Nulltoleranse på uakseptabel atferd-klart og entydig uttalt av de voksne
- Bruk av litteratur, drama og teater
- La barna kjenne seg igjen i mobbesituasjonen
- Sette i gang egen tankevirksomhet og refleksjon rundt mobbing
- Bearbeide tanker/følelser gjennom lek-drama og tegning
- Identifisere seg med positive rollefigurer. De voksne skal alltid fremstå som gode rollemodeller
- I tillegg skal en forvente at barnet snur den negative handlingen, for eksempel ved å gå tilbake til den andre og utføre en positiv handling

Praktiske tiltak som settes inn forebyggende og pågående

- Tydelige verdier og holdninger som praktiseres av alle voksne
- Personalet må være «tett på» barna i lek og aktiviteter for å kunne fange opp adferd som kan utvikle seg til mobbing
- Personale som kartlegger og observerer systematisk barnas samspill, og relasjoner mellom barn og voksne
- Voksne som kjenner alle barna godt og tilrettelegger aktiviteter slik at alle opplever mestring på sitt nivå
- Jevnlige barnesamtaler
- Minst mulig lukkede dører uten voksne i rommet
- Et engasjert personale som fokuserer på leken som en arena for utvikling av sosiale ferdigheter
- God organisering og struktur av barnehagehverdagen
- Pedagoger gjennomfører foreldresamtaler med fokus på barns trivsel, vennskap og sosial kompetanse
- Fokus på et godt foreldresamarbeid

Litteratur

Lov om barnehager (2005) (Barnehageloven).

Kunnskapsdepartementet (2017) Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

FN's konvensjon om barns rettigheter, 20.november 1989

Lund, I (2014) «De er jo bare barn» Om barnehage og mobbing

Lund, I., Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D. Ø., Kovac, B. V., & Cameron, D. L. (2015). Hele barnet hele løpet: Mobbing i barnehagen: Forskningsrapport 2015.

Utdanningsdirektoratet (2012) Barns trivsel - voksnes ansvar: Forebyggende arbeid mot mobbing i barnehagen

Forslag til barnebøker

Boktittel

Mathias er alene
Odd er et egg
Fugl
Kunsten å møte en bjørn
Albert og udyret
Hvem kan redde Albert Åberg?
Fremmed
Når to er sinte på hverandre
Jeg har følelser
Venner
Kråka som hadde høydeskrekk
Engletroll
Wilbur – den gule katten
Supervenner
Krokodilletyven
Slutt å erte!
Rikki
Piggtråd-Pelle
Feiling

Forfatter

Ingrid Lund
Lisa Aisato
Lisa Aisato
Camilla Otterlei
Gunilla Bergstrøm
Gunilla Bergstrøm
Kaia, Bendik og Trond Brønne / Per Dybvig
Tor Åge Bringsværd
Hunter / Porter
Brenne / Dybvig
H.K Rohde
Janne Nerheim
Gry Kappel Jensen
Fiona Rempt Brune Håkon Øvrås
Taran Bjørnstad / Christoffer Grav
Emma Chichester Clark
Guido van Genechten
Stefan Ljungqvist / Johan Egerkrans Gleding! Siri F. Abrahamsen
Siri F. Abrahamsen

AKTIVITETSPLAN – DERSOM MOBBING SKJER I BANEHAGEN.

Vedlegg 1

- Det skal gripes inn og iverksettes tiltak umiddelbart straks mobbing avdekkes
- Det skal skrives referater fra alle møter

Aktivitetsplanen er laget for: Navn: _____ Født: _____ Avdeling/gruppe: _____		
Varslet/oppdaget av:		Dato for varsel:
TILTAK:	ANSVAR:	GJENNOMFØRT: Dato og sign.:
1. Den som observerer mobbing, informerer øvrige ansatte. Beskriv så konkret som mulig hva som har skjedd? Hva har barnet/barna gjort? Hva har de voksne gjort?	Alle ansatte informeres. Styrer informeres.	
2. Snakk med de aktuelle barna om det som har skjedd. - Personalet vurderer hva som kan være årsak til hendelsen og hva som bidrar til de uønskede hendelsene. - Lag en skriftlig plan med tiltak.	Alle ansatte på avdelingen.	
3. Foreldrene til den/de som blir mobbet og den/de som mobber blir informert. - Foresatte kan komme med ytterligere informasjon	Pedagogisk leder innkaller til en foreldresamtale med foresatte	
4. Evaluering av situasjonen. - Ny samtale med barnet/barna som var involvert.	Alle ansatte.	

5. Informasjon eller samtale med foreldre etter behov (situasjonsbetenget).	Pedagog innkaller til møte med foresatte.	
6. Videre tiltak.	Alle ansattes ansvar	
7. Evaluering.		

SKRIFTLIG PLAN:

Saksbeskrivelse	Tiltak som skal iverksettes og dato for igangsetting	Ansvarlig for tiltak	Når skal tiltakene evalueres?

Dato for oppfølgingsmøte.....

underskrift ansatt

.....

underskrift ansatt

.....

underskrift foresatte

.....

underskrift foresatte

.....